

Ігнатенко Д. Є.,

старший викладач кафедри романських мов та світової літератури
Донецького національного університету імені Василя Стуса

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ НА ПОЗНАЧЕННЯ ІНТЕНСИВНОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ТА ПЕРЦЕПТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ГЕРМАНСЬКИХ І СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВАХ

Анотація. У статті виявляються особливості вираження категорії інтенсивності у фразеологізмах. Встановлюються та описуються основні метафоричні моделі фразеологізмів, що позначають інтенсивність інтелектуальної та перцептивної діяльності в англійській, німецькій, російській та українській мовах.

Ключові слова: фразеологізм, інтенсивність, метафорична модель, образність, внутрішня форма.

Постановка проблеми. Людина сприймає об'єктивну дійсність крізь призму мови. У фразеологічній системі кожної мови відображаються як універсальні способи осягнення об'єктивної дійсності людиною, так і специфічні риси світосприйняття кожного народу. Інтелектуальна (розумова) діяльність людини є базовою та необхідною передумовою її існування та життєдіяльності. Ментальна сфера існування людини знаходить своє відображення як у лексичному шарі кожної мови (див. роботи Ю.Д. Апресяна [1], В.Г. Гака [6], О.В. Падучевої [8], Z. Vendler [15] та ін.), так і у фразеологічному (див. роботи Л.В. Виборнової [5], О.М. Волобуєвої [4], С.М. Триваті [10]). На відміну від інших дій (фізіологічної, фізичної) розумова дія є унікальною через те, що її реалізація стає можливою за умови використання доволі складних із точки зору онтології та гносеології процесів, властивих чуттєвій сфері людини, її мозку та волі [7, с. 205]. Таким чином, відчуття (сприйняття), воля та мислення дають можливість функціонувати такому надзвичайно складному механізмові життєдіяльності людини, як психічна діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні семантичні групи фразеологізмів (і в зів'язаному аспекті зокрема) вивчалися багатьма дослідниками: А.М. Барановим, Д.О. Добровольським, К.І. Мізіним, В.М. Телією, Н. Burger, А.Р. Cowie, J. Korhonen та ін. Проте фразеологізми (далі – ФО) зі значенням інтенсивності інтелектуальної та перцептивної діяльності не були предметом спеціального розгляду у порівняльному аспекті, що зумовлює актуальність запропонованого дослідження.

Метою статті є встановлення фразеосемантичних підгруп (далі – ФСПП) із використанням формул тлумачення (далі – ФТ) та опис основних метафоричних моделей, за допомогою яких виражається значення інтенсивної інтелектуальної та перцептивної діяльності у фразеологізмах англійської, німецької, російської і української мов. Досягнення цієї мети потребує вирішення таких завдань: 1) визначити корпус фразеологічних одиниць, що позначають інтенсивність інтелектуальної та перцептивної діяльності; 2) виявити та описати семантичні підгрупи досліджуваних фразеологічних одиниць у порівнюваних мовах; 3) встановити спільні та унікальні метафоричні моделі, за допомогою яких виражається значення інтенсивності інтелектуальної та перцептивної діяльності у досліджуваних одиницях.

Матеріал дослідження склали 159 фразеологізмів (англ. – 35 ФО; нім. – 30 ФО; рос. – 46 ФО; укр. – 48 ФО), отриманих методом суцільної вибірки із одно-та двомовних фразеологічних словників зіставлених мов [9, 11, 12, 13].

Виклад матеріалу дослідження. У запропонованій роботі до ФО, що позначають інтенсивну інтелектуальну та перцептивну діяльність, зараховувалися одиниці із загальною семантикою перцепції (сприймання) та мислення, а саме такі ФО, які фіксують напружену дію, перебіг сприйняття чогось / когось (за допомогою зору, слуху) або осмислення, розуміння чогось, пор.: англ. *beat your brains out* «to think very hard about sth for a long time» «дуже напружено думати над чимось тривалий час» [12, с. 60]; нім. *sich nach jmdm., etw. die Augen ausgucken* «angestrengt nach jmdm., etw. Ausschau halten» «напружено вдивлятися в когось / щось (очима)», букв. «видивлятися очі» [13, с. 74–74]; рос. *стричь ушами* «напружено прислушиватися (испытывая страх, тревогу)» [11, с. 666]; укр. *краяти собі мозок* «думати, ретельно розмірковувати над чимось» [9, с. 312]. У межах цієї групи на основі диференційних сем (сприйняття чи мислення, спосіб сприйняття – слух чи зір) було виокремлено 4 ФСПП ФО із ФТ:

- 1) *X (істота/неістота) дуже напружено дивиться (спостерігає) за Y (істотою/неістотою, предметом);*
- 2) *X (істота/неістота) дуже напружено слухає Y (істоту/неістоту) / прислухається до навколишнього середовища;*
- 3) *X (істота) дуже напружено роздумує/думає про Y (істоту/неістоту, предмет) або P (подію, ситуацію);*
- 4) *X (істота/неістота) дуже сильно хоче/бажає виконати певну дію V (істи, пити, працювати, битися та ін.).*

1.1. ФО із ФТ «*X (істота/неістота) дуже напружено дивиться (спостерігає) за Y (істотою/неістотою, предметом)*» містить 51 ФО (англ. – 10, нім. – 13, рос. – 15, укр. – 13). Ці ФО пов'язані зі сприйняттям суб'єктом навколишнього середовища за допомогою зору. Зорове сприйняття дійсності визнається багатьма дослідниками як основний вид перцептивної діяльності [3], оскільки сприйняття зором дає нову інформацію, тобто є джерелом знань, а також зумовлює нашу поведінку у певних обставинах. ФО цієї підгрупи характеризують дії суб'єкта, пов'язані із процесом пильного, напруженого спостереження за кимось/чимось. Значення інтенсивності зорового сприйняття реалізується в аналізованих мовах по-різному.

Так, у германських і російській мовах використовується метафорична модель «людина, яка напружено дивиться, спостерігає за ким-, чим-небудь – птах/тварина, які мають гострий зір». В англійській мові інтенсивна дія зорового спостереження передається через образ птаха, а саме орла або сокола (яструба), оскільки вони мають дуже гострий і пронизливий зір і видивляються собі їжу, літаючи високо в повітрі, пор.: англ. *watch sb/*

sth with an eagle eye, букв. 'дивитися на когось/щось орлиним оком', тобто 'дивитися на когось/щось дуже близько та уважно' [12, с. 110]. У німецькій та російській мовах своєрідним еталоном гострого зору є рись, пор.: *Augen haben wie ein Luchs*, букв. 'мати очі як у рисі', тобто дуже пильно дивитися [13, с. 73], рос. *как рысь смотреть*, тобто дуже уважно, напружено [11, с. 531]. Лише у німецькій мові зафіксована ФО, в якій гострий зір пов'язується із мисливським собакою, пор.: нім. *aufpassen wie ein Schießhund* 'sehr scharf aufpassen' 'дуже сильно наглядати, слідкувати', букв. 'слідкувати як мисливський пес' [13, с. 411].

Метафоричний перенос «людина, яка дуже пильно дивиться, слідкує за ким-, чим-небудь – міфічна істота, яка має гострий зір» реалізується в німецькій мові, в якій інтенсивне зорове сприйняття асоціюється з образом Аргуса, персонажа грецької міфології, багатоокого велетня-сторожа, який був дуже пильним та уважним, помічав усе навколо, пор.: нім. *mit Argusaugen beobachten* 'mit sehr scharfen Augen, äußerst wachsam beobachten', букв. 'спостерігати очима Аргуса', тобто надзвичайно пильно спостерігати, слідкувати [13, с. 46].

У трьох із порівнюваних мов (німецькій, російській та українській) відбите уявлення про те, що напружена зорова перцепція може призводити до деструкції організму. У цих мовах реалізується метафоричний перенос «напружене зорове сприйняття – фізична дисфункція людського організму» (нім. – 2 ФО, рос. – 3 ФО, укр. – 1 ФО), пор.: нім. *sich die Pupillen verstauchen* 'die Augen durch angestregtes Lesen ermüden' 'втомити очі через напружене читання', букв. 'звихнути зіниці' [13, с. 570]; рос. *обмозоливает все глаза* 'неотривно смотреть на кого-, что-либо' [11, с. 117]; укр. *очі мало не вискакують з голови* 'хтось дуже пильно, напружено, збуджено та ін. дивиться на кого-, що-небудь' [9, с. 477]. Виразенню інтенсивності дії у поданих ФО сприяють експліцитні засоби, зокрема словотворчі елементи (префікси: нім. *ver-*, рос. *об-*), які вказують на негативний результат для суб'єкта такої напруженої дії, що призводить до (уявної) фізичної деструкції, а також незвична сполучуваність дієслова та іменника (пор. нім. *Pupillen verstauchen*, рос. *обмозоливает глаза*, укр. *очі вискакують*).

В усіх порівнюваних мовах очі як засіб зорового сприйняття дійсності порівнюються із фізичними інструментами, яким можна завдати шкоди. На цій основі було виділено метафоричну модель «деструктивна фізична дія – напружене зорове сприйняття». У таких ФО дія, пов'язана із зоровим сприйняттям, асоціюється із фізичною дією, результатом якої є руйнування чогось, порушення його структури, а інструментом такої дії у ФО найчастіше є очі (рідше – зір). Реалізація цієї моделі досягається різними семантичними та формальними мовними засобами. Зокрема, значення інтенсивності може формувати незвична сполучуваність дієслівних компонентів, які вказують на порушення структури, руйнування чогось (англ. *strain*; нім. *durchbohren*; рос. *впивать(ся)*, *ялят*, *таращить*, *луштит*; укр. *встромляти*, *впинати*, *зривати*, *луштити*), із іменниками-соматизмами (англ. *eyes*, нім. *der Blick*, рос. *глаза*, *очи*, *зенки*, *шары* (грубо-прост.), укр. *очі*, *погляд*, *зір*, *баньки* (зневажл.)), пор.: англ. *strain your eyes*, букв. 'напружувати/розтягувати свої очі', тобто дуже сильно намагатися щось побачити [12, с. 160]; нім. *jmdn mit Blicken durchbohren*, букв. 'просверлювати когось поглядами' [13, с. 57]; рос. *впиваются глазами* 'пристально, неотриваясь смотреть на кого-либо или на что-либо' [11, с. 81]; укр. *встромляти очі* 'пильно вдивлятися в кого-, що-небудь' [9, с. 134].

Очі можуть мислитися не тільки як фізичні інструменти, якими можна пошкоджувати, руйнувати що-н./кого-н., а й як фізіологічні органи, за допомогою яких можна виконувати певну фізіологічну дію (істи), пор.: нім. *j-n, etw. mit den Augen (förmlich, geradezu) verschlingen* букв. '(мало) не ковтати когось очима' [13, с. 34]; рос. *ест глазами* 'пристально, неотривно или подобострастно смотреть на кого-л. / что-л.' [11, с. 155]; укр. *поглинати очима (поглядом, зором)* 'жадібно, з напруженою увагою дивитися на кого-, що-небудь' [9, с. 527]. В англійській мові такої синестезії не виявлено.

Зважаючи на важливість очей у процесі пізнавальної діяльності людини (оскільки очі є єдиним органом зорового сприйняття навколишньої дійсності), не дивно, що у більшості випадків у ФО основне смислове навантаження припадає саме на компонент-соматизм 'очі', а також на співвідносні з ними поняття 'погляд, зір'. Це знайшло своє відображення у типі метонімічного переносу (конкретніше – синекдохи) «людина, яка дуже уважно спостерігає за ким-, чим-небудь, дивиться на кого-, що-небудь – частина людини, яка виконує функцію зорового сприйняття (очі, погляд)» (англ. – 7 ФО, нім. – 6 ФО, рос. – 5 ФО, укр. – 3 ФО), тобто у цих ФО реалізується принцип *pars pro toto*, пор.: англ. *keep an eye open* 'to watch carefully and continuously for something' 'дивитися на що-небудь уважно та тривалий час' [12, с. 57]; нім. *ganz Auge sein* 'mit großer Aufmerksamkeit zu-, hinsehen' 'дивитися/спостерігати з великою увагою' [13, с. 30]; рос. *смотреть в оба* 'очень внимательно, пристально, не упуская ничего из виду' [11, с. 289]; укр. *не відривати очей (погляду)* 'весь час уважно, пильно дивитися на когось, щось' [9, с. 105].

Очі можуть мислитися як певне вмістилище, з якого можна людину не випускати (нім. *j-n, etw. scharf im Auge haben (behalten)* 'j-n, etw. streng beobachten' 'за кимось/чимось сильно (суворо) наглядати', букв. 'сильно мати (утримувати когось, щось у оці)' [13, с. 33]. Цікаво, що уявлення про «багатоокість» як умову пильного зорового сприйняття, яке зустрічається в образі велетня-сторожа Аргуса, зафіксованого в німецькій ФО, знаходить своє відображення і на матеріалі слов'янських мов. Так, уявлення про те, що велика кількість очей (більше двох), що зазвичай сприймається як аномалія, дає змогу пильно, напружено та уважно за чимось спостерігати, зафіксоване у таких ФО, пор.: рос. *смотреть во все глаза* 'очень внимательно, пристально, проявляя особый интерес' [11, с. 104], *в три глаза смотреть* 'с напряжением, вниманием смотреть' [11, с. 132]; укр. *в сто очей дивитися* 'уважно стежити за ким-небудь, контролюючи дії, вчинки; старанно пильнувати' [9, с. 196] (займенник *все*, числівники *три*, *сто* сприяють формуванню інтенсивності в аналізованих ФО).

1.2. ФО з ФТ «X (істота / неістота) дуже напружено слухає Y (істоту/неістоту) / прислухається до навколишнього середовища» у кількісному плані поступають групі ФО, що позначають інтенсивність зорового сприйняття (англ. – 6 ФО, нім. – 7 ФО, рос. – 9 ФО, укр. – 6 ФО).

ФО другої підгрупи характеризують не менш важливу для людської життєдіяльності перцепцію – слухове сприйняття, а саме дію суб'єкта, під час якої він напружено слухає щось, пильно прислухається до навколишнього середовища. В усіх ФО цієї підгрупи ключовим іменниковим компонентом є соматизм *вухо* (*ear* / *Ohr* / *ухо* / *вухо*). Саме цей орган слухового сприймання набуває різних асоціацій у ФО.

Насамперед людина, яка напружено, уважно слухає щось, опосередковано порівнюється у ФО всіх зіставлених мов із тва-

риною (собакою, котом, конем), у яких дуже розвинений слух, які, відчуваючи небезпеку або якийсь зайвий, незнайомий шум, піднімають, нашорошують вуха (як коти та собаки, наприклад) або водять вухами назад-вперед, що нагадує рух ножиць (як коні). На цій підставі виникає метафорична модель «*тварина (собака, кіт, кінь), яка має гострий слух → людина, яка напружено слухає/прислухається*», яка є в усіх порівнюваних мовах (англ. – 2 ФО, нім. – 3 ФО, рос. – 2 ФО, укр. – 2 ФО), пор.: англ. *prick your ears up* (to start to listen carefully to what someone is saying, often because you think you may find out something interesting) 'почати слухати дуже уважно, що хтось говорить, бо думаш, що можеш дізнатися про щось цікаве', букв. 'нагострити вуха' [12, с. 111], нім. *die Ohren spitzen* (aufmerksam lauschen) 'уважно прислуховуватися / слухати', букв. 'нагострити вуха' [13, с. 562]; рос. *стричь ушами* (напряженно прислушиваться (испытывая страх, тревогу)) [11, с. 666]; укр. *насторожувати / нагострювати вуха* (напружено, уважно прислухатися до чогось) [9, с. 427].

Вуха можуть уподібнюватися до різних артефактів, що знаходять своє відображення у метафоричній моделі «*рухати вуха у певному напрямку подібно до артефактів (антена, ступки вікна, клубок ниток), що розміщуються у певному місці і/або певним чином*». Так, у німецькій мові вуха можуть уподібнюватися до антени (наприклад, радіоприймача), а її налаштування і робота порівнюються із дією уважного, напруженого слухання, пор. нім. *die Ohren auf Empfang stellen* (genau, aufmerksam zuhören) 'ретельно, уважно слухати', букв. 'ставити вуха на прийом' [13, с. 562] (пор. також укр. ФО із подібним значенням: *розставляти вуха* (слухати з повним довір'ям, дуже уважно, захоплено, забуваючи про все навколишнє) [9, с. 758]); або до стулок вікна, які можна відкрити навстіж, що сприяє кращому проникненню повітря та шумів навколишнього середовища, напр. нім. *die Ohren aufmachen/aufsperrren/auf tun* (genau, aufmerksam zuhören) 'ретельно, уважно слухати', букв. 'розкривати / розкривати настіж вуха' [13, с. 562].

У слов'янських ФО *вуха* можна *розпускати* (як, наприклад в'язаний виріб або клубок ниток), *роззубити* (як якісь дрібні предмети, які важко зібрати), *розвішати*, пор.: рос. *распускать уши* (внимательно и долго слушать кого-либо, проявляя излишнее любопытство к содержанию разговора) [11, с. 567]; укр. *розпускати вуха* (уважно, з цікавістю, із великим захопленням) [9, с. 756].

1.3. ФО з ФТ «*X (істота) дуже напружено роздумує/думає про Y (істоту/неістоту, предмет) або P (подію, ситуацію)*» характеризують напружену розумову діяльність людини, спрямовану на отримання певної інформації, вирішення певних завдань/проблем. Ця ФСПП є у 29 ФО (англ. – 9 ФО, нім. – 3 ФО, рос. – 7 ФО, укр. – 10 ФО).

В усіх порівнюваних мовах напружена розумова діяльність людини метафорично пов'язується із деструкцією організму за моделлю «*людина, яка напружено думає, ніби здійснює/спричиняє фізичну (анатомічну) деструкцію певної частини свого тіла*», пор.: англ. *rack one's brain* букв. 'роздирати мозок' [12, с. 46]; нім. *sich (Dativ) den Kopf zerbrechen* букв. 'ламати голову' [13, с. 437]; рос. *поломать голову* (усилено думати, стараюся понять, разрешить что-нибудь трудное) [11, с. 232]; укр. *голова тухне / репається* (хто-небудь напружено думає про що-небудь, постійно зосереджений на чому-небудь) [9, с. 157]. Значення інтенсивності розумових дій реалізується за рахунок незвичного сполучення дієслів деструкції (англ. *rack*, нім.

zerbrechen, рос. (но)ломать укр. *репатися/пухнути*) із соматизмами та співвідносними із ними поняттями (англ. *brain*; нім. *Kopf*; рос. *голова*, ум; укр. *голова*, розум).

В англійській, російській та українській мовах інтелектуальна діяльність уподібнюється до фізичної, тобто дії ментальної сфери переносяться у сферу фізичних дій, які зазвичай потребують значних зусиль. Це призводить до появи метафоричної моделі «*напружене думання/роздумування – докладання (важких) фізичних зусиль*», пор.: англ. *search one's mind* 'напружено думати', букв. 'обшукувати, уважно оглядати розум (з метою знайти там що-небудь)' [12, с. 407]; рос. *шевелить мозгами* (заставлять себя думать, соображать) [11, с. 207]; укр. *сушити голову* (прагнути збагнути, осмислити щось; вирішити яке-небудь важке, складне питання) [9, с. 281].

1.4. ФО з ФТ «*X (істота/неістота) дуже сильно хоче/бажає виконати певну дію V (істи, пити, працювати, битися та ін.)*». ФО цієї ФСПП виражають сильні бажання істот щось зробити/отримати і містять 50 ФО (англ. – 10 ФО, нім. – 7 ФО, рос. – 14 ФО, укр. – 19 ФО).

Бажання людини пов'язані із психічно-емоційною сферою та волею, однак бажання, навіть якщо вони є суто фізіологічними, контролюються розумом, йому підпорядковані. Матеріал аналізованих ФО показує, що сильне бажання викликає у свідомості мовців різноманітні асоціації. Зокрема, сильне бажання як розумово-вольова дія може отримувати свій фізичний вияв, тобто проявлятися у фізичному стані людини, спричиняти певний фізичний дискомфорт/біль, пор.: англ. *one's (the) mouth waters*, букв. рот стікає слиною, тобто хто-н. має сильне бажання до чогось [12, с. 418]; нім. *sich <Dativ> alle zehn Finger nach etw., jmdm. lecken* (auf etw. begierig sein, jmdm. heftig begehren) 'палко бажати чогось; сильно когось добиватися, бажати', букв. 'облизувати собі усі десять пальців (бажаючи чого-, кого-небудь)' [13, с. 225]; рос. *слюнки текут* (кто-либо испытывает сильное желание съесть, попробовать или выпить что-либо вкусное или приобрести что-либо заманчивое, нужное) [11, с. 631]; укр. *аж шкура труситься* (хто-небудь має сильне бажання до чогось) [9, с. 777].

У германських мовах в аналізованій ФСПП виявлено метафоричну модель «*дуже сильно хотіти зробити, отримати що-небудь – бути ладним пожертвувати найціннішим*» (по 2 ФО в кожній мові). Так, маючи сильне бажання щось здобути, отримати, чогось досягти, англієць може пожертвувати очний зуб або праву руку, а німець – право наслідування (спадку), пор.: англ. *somebody would give their eye teeth for something*, букв. 'ладен віддати очний зуб (верхній клик) за щось', тобто хто-н. хоче чогось дуже сильно [12, с. 450]; нім. *dafür würde ich meine Erstgeburt (her)geben/verkaufen* (dafür würde ich sehr viel geben) 'бути ладним багато віддати за щось', букв. 'за це я би міг віддати/продати первородство' [13, с. 108].

У слов'янських мовах ці ФО оформлюються за моделлю «*хотіти (чогось) + прийм. до + (абстрактний) іменник*». Ця модель вказує на граничність, крайній ступінь бажання, яке із певних причин не може бути виконане, пор.: рос. *до смерти хочется* (безмерно, донельзя, очень сильно) [11, с. 74]; укр. *до неможливості хотіти* (надзвичайно, дуже сильно) [9, с. 118].

Висновки. Зіставний аналіз ФО на позначення інтенсивної інтелектуальної та перцептивної діяльності в германських та слов'янських мовах показав, що в основі ФО на позначення інтенсивної інтелектуальної та перцептивної діяльності у зіставлюваних мовах у цілому лежить широка низка асоціацій,

які знаходять своє вираження у різних типах метафоричних та метонімічних переносів. Метафора як основний спосіб утворення аналізованих ФО має чітко виражений антропоцентричний характер, що дає змогу виявити спільні та відмінні риси у сприйнятті та відображенні представниками різних лінгвоспільнот навколишньої дійсності. Найчастіше напруженість інтенсивної інтелектуальної діяльності та перцепції (зорової та слухової) пов'язується із деструкцією людського організму, а також порівнюється із діями тварин, які у свідомості є еталонами гострого слуху/зору.

Перспективою подальших досліджень є порівняльний аналіз інших семантичних груп ФО зі значенням інтенсивних дій, станів та процесів.

Література:

1. Апресян Ю.Д. Образ человека по данным языка: попытка системного описания / Ю.Д. Апресян // Избранные труды. Т. 2. Интегральное описание языка и системная лексикография. – № 1. – М., 1995. – С. 37–68.
2. Апресян Ю.Д. Экспериментальное исследование семантики русского глагола / Ю.Д. Апресян. – М.: Наука, 1967. – 256 с.
3. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание. / А. Вежбицкая. – М.: Русские словари, 1996. – 411 с.
4. Волобуева О.М. Концептуальное поле «человек и его интеллект» в русской и английской фразеологии : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.20 «Сравнительно-историческое, типологическое и сопоставительное языкознание», 10.02.01 «Русский язык» / О.М. Волобуева. – Тюмень, 2011 – 23 с.
5. Выборнова Л.В. Структурно-семантические свойства фразеологизмов со значением интеллектуальной деятельности (на материале словарей) / Л.В. Выборнова // Вестник Южно-Уральского государственного университета. Серия: Социально-гуманитарные науки. – 2006. – № 17. – С. 179–182.
6. Гак В.Г. Пространство мысли (Опыт систематизации слов ментального поля) / В.Г. Гак // Логический анализ языка. Ментальные действия. – М.: Наука, 1993. – С. 22–29.
7. Іваницька Н.Б. Дієслівні системи української та англійської мов: парадигматика і синтагматика: монографія / Н.Б. Іваницька. – Вінниця: СПД Главацька, 2011. – 636 с.
8. Падучева Е.В. К аспектуальным свойствам ментальных глаголов : совершенные видовые пары / Е.В. Падучева // Логический анализ языка : Ментальные действия. М., 1993. – С. 111–120.
9. Словник фразеологізмів української мови / Уклад. В.М. Білоноженко, І.С. Гнатюк, В.В. Дятчук, Н. М. Неровня, Т.О. Федоренко. – К.: Наук. Думка, 2003. – 787 с.
10. Тривати С.Н. Вербализация основных концептов, представляющих интеллектуально-эмоциональную деятельность человека (на материале английской и русской фразеологии) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.19 «Теория языка» / С.Н. Тривати. – Воронеж, 2002. – 22 с.
11. Федоров А. И. Фразеологический словарь русского литературного языка [Текст] : около 13000 фразеологических единиц / А.И. Федоров. – 3-е изд. – Москва : АСТ : Астрель, 2008. – 879 с.
12. Cambridge international Dictionary of Idioms [editor E. Walter]. – Cambridge: Cambridge University Press, 2002. – 587 p.
13. Duden. Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik. Band 11. – Dudenverlag : Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich. – 959 S.
14. Vendler Z. Verbs and Times / Z. Vendler // Linguistics in Philosophy. – Ithaca, New York, 1967. – P. 97 – 121.

Игнатенко Д. Е. Фразеологические единицы, обозначающие интенсивность интеллектуальной и перцептивной деятельности в германских и славянских языках

Аннотация. В статье выявляются особенности выражения категории интенсивности во фразеологизмах. Устанавливаются и описываются основные метафорические модели фразеологизмов, обозначающих интенсивность интеллектуальной и перцептивной деятельности в английском, немецком, русском и украинском языках.

Ключевые слова: фразеологизм, интенсивность, метафорическая модель, образность, внутренняя форма.

Ignatenko D. Phraseological Units which marked Intensity of Intellectual and Perceptual Activity in Germanic and Slavonic Languages

Summary. The article deals with the analysis of phraseological units which marked intensity of intellectual and perceptual activity in English, German, Russian and Ukrainian. The specificity of the category of intensity and idiomatic means of its expression are described in the article. The semantic analysis has made it possible to pick out basic metaphorical models of the phraseological units.

Key words: phraseological unit, intensity, metaphorical model, figurativeness, inner form.